

Kunst og inventar 56/2006

B f 248 Bryggen i Bergen

Tilstandsvurdering:

Limfargedekorert dør fra Nordre Bredsgården

Limfargedekor på vegg i Enhjørningen IIIC og IIID

Limfargedekor på vegg i Bellgården VIB og VIC

Limfargedekor på vegg i Bellgården VIIB og VIIC

Befaring i Hanseatisk museum

Barbro Wedvik

Dato: 22.12.2006
Til: Riksantikvaren
Kopi: Stiftelsen Bryggen
Fra: NIKU
Emne: Tilstandsvurderinger av limfargedekor på Bryggen i Bergen

Bakgrunn

Tilstandsvurderingen ble foretatt 14. – 15. september 2006. Vurderingen er en mindre del av NIKU prosjekt nr 1561010 som har en total timeramme på 198 timer. Oppdragsgiver er Riksantikvaren, prosjektleder er Barbro Wedvik. Prosjektmedarbeider er Merete Winness.

Limfargedekorert dør fra Nordre Bredsgården

Døren er beskrevet og tilstandsvurdert i notat fra NIKU v/Tone Olstad til Riksantikvaren datert 25.03.1999. Døra befinner seg i 3. etasje i Pütterstuen.

I notatet fra 1999 er det anbefalt å oppbevare døra liggende. Ved befaring i 2006 ble døra funnet liggende over to trebukker med gråpapir over, ved vindu som vender mot sørvest. På ettermiddagen skinner sola inn på papiret. For å unngå uttørking av treverk og maling vil det være en fordel om døra oppbevares i en annen del av rommet, uten direkte sollys.

Fig. 1: Døra oppbevares i direkte sollys. Foto: NIKU, M. Winness, 2006.

Det ble observert noe nytt borebille-støv på døra.

Slik døra ligger nå, gjemt under gråpapir, bør det legges et "Forsiktig"-varsel på papiret, slik at det ikke blir lagt noe annet oppå døra. Den oppskallede malingen tåler ikke belastning.

Malinga på døra trenger konsolidering, slik den gjorde i 1999.

Limfargedekor på vegg i Enhjørningen IIIC og IIID

Svalgangen er beskrevet og tilstandsvurdert i rapport fra NIKU v/Tone Olstad til Riksantikvaren i notat fra 25.03.1999.

I 2006 brukes rommet fremdeles til restaurantdrift. Den best bevarte dekoren er dekket med en løs plexiglassplate. Øvrige områder er dekket på ymse vis; med gardiner, dører, trelemmer og annet.

Det var vanskelig å komme til for å vurdere malingen på grunn av tildekkingen av dekoren og stor serveringsaktivitet, men tilstanden ser ikke ut til være endret siden 1999. Malingen er stabil.

Fig. 2: Limfargedekor i svalgang i Enhjørningen IIIC. Foto: NIKU, B. Wedvik, 2006.

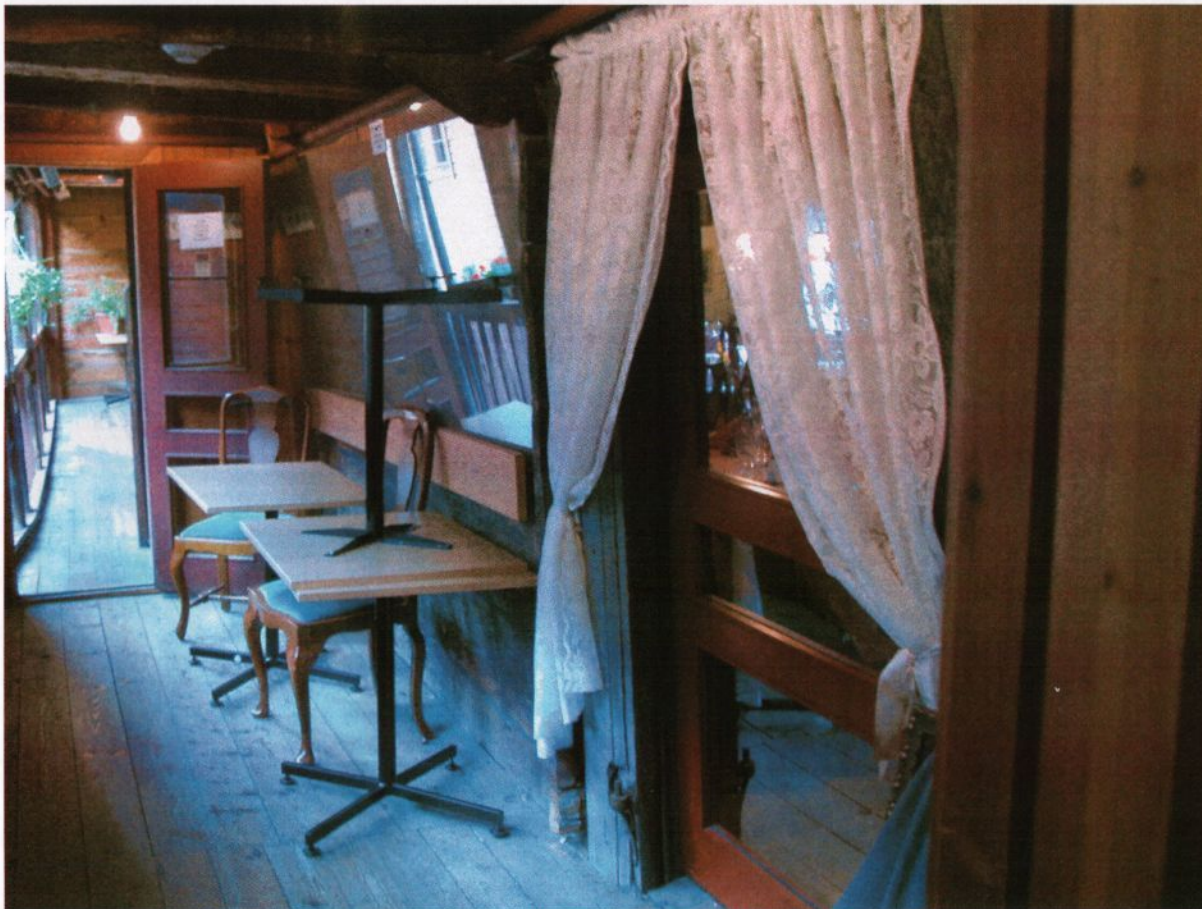

Fig. 3: Limfargedekor i svalgang i Enhjørningen III C. Foto: NIKU, B. Wedvik, 2006.

Limfargedekor på vegg i Bellgården VII B og VII C

Svalgangen er beskrevet og tilstandsvurdert i rapport fra NIKU v/Tone Olstad til Riksantikvaren i notat fra 25.03.1999.

Mens svalgangen i 1999 ble brukt til lager for skurtreskerkniver er rommet i dag ikke i bruk. Det er ikke avgjort ennå hva slags bruk rommet vil få i fremtiden.

Tilstanden er synes ikke å være endret siden 1999. Malingen er stabil.

Limfargedekorert rom i Nordre Bredsgården ID

Rommet er beskrevet og tilstandsvurdert i rapport fra NIKU v/Tone Olstad til Riksantikvaren i oppdragsmelding nr 58, 1997, og tilstandsvurdert i notat fra 20.03.1999 og notat fra april 2000. Frem til 1999 ble rommet brukt som kontor. I 1999 ble rommet tømt. Bruken av rommet endret seg fra kontor til lager for Stiftelsen Bryggen.

En lang og høy hylle midt i rommet fungerer nå som lagerplass. Dessverre oppbevares det også en del materiale utenfor hyllen og langs veggene. Dette må endres, slik at veggdekoren ikke belastes med mekanisk slitasje.

I rapporten fra 2000 ble det foreslått å tette åpninger i veggen for å hindre noe varmegjennomgang. Disse tiltakene er ikke gjort. Ellers er plexiglassplatene der de ble montert etter behandlingen i 1997. Taklyset står vanligvis ikke på, og rullegardinen er trukket ned.

Det er enkelte områder med løs maling i dekoren, men ikke så mye at malingen behøver behandling nå. Dekoren bør holdes under videre oppsikt. Dekoren tåler ikke gjentatte rebehandlinger og må eventuelt punktkonserves.¹

Limfargedekor på vegg i Bellgården VIB og VIC

Se vedlegg: "Bellgården, bygning VIB og VIC. Limfargedekor i svalgang".

De dekorerte områdene i svalgangen er på tømmerveggen på sørveggen i bygning VIB og bygning VIC, og strekker seg over til sammen åtte laftevegger.

Dekoren består av hvit, grå, svart og rød limfarge, med rødt som "bunnfarge". Det er usikkert om den røde malingen faktisk er en bunnfarge eller om den kun er malt inn mellom rankene, slik som beskrevet i svalgangen i Bellgården VIIB og VIIC. Dekoren ser også ut til å kunne ha fellestrekk med dekoren i rommet i Nordre Bredsgården, bygning ID, og på deler av dekoren i svalgangen i Jacobsfjorden VIB og VIC. Maleteknikken bør undersøkes nærmere av malerikonservator.

Dekoren er dokumentert av fotograf. Dokumentasjonen befinner seg i Riksantikvarens arkiv.

Tilstand:

På enkelte områder, særlig på de øvre laftestokkene, er det bevart forholdsvis mye rester av dekor. Det meste som synes av dekor er pigmenter som har bitt seg fast i treverket, ikke tykke lag maling. Dekoren er skitten, utvasket og skjemmet av rennemerker. Noe av limfargen smitter av ved berøring, men det meste av slike løse pigmenter befinner seg over naturlig berøringshøyde, og trenger derfor ikke sikres.

Dekoren befinner seg i en åpen svalgang som er fullt tilgjengelig for turister. De fleste oppfatter trolig ikke at det er rester av dekor på veggene. Dette kan ha både fordeler og ulemper. Fordelen er at ingen plukker og pirker i en dekor man ikke kan se, ulempen er at man ikke er forsiktig med noe man ikke vet befinner seg der. Eventuelle endringer i bruk må tilpasses dekoren.

Forslag til videre tiltak:

Tildekking av dekoren bør vurderes.

¹ Olstad 1997

Dato: 22.12.2006
Til: Riksantikvaren
Kopi: Stiftelsen Bryggen
Fra: NIKU
Emne: Befaring angående limfargedekor i Hanseatisk museum

Bakgrunn

En rask befaring ble foretatt 15. september 2006. Befaringen er en mindre del av NIKU prosjekt nr 1561010 som har en total timeramme på 198 timer. Oppdragsgiver er Riksantikvaren, prosjektleder er Barbro Wedvik. Prosjektmedarbeider er Merete Winness.

Til stede: direktør Marco Trebbi (Hanseatisk museum), konservator Merete Winness (NIKU), malerikonservator Barbro Wedvik (NIKU).

Vi ble presentert for mindre felter av mange ulike limfargedekorer i museets samling, noen som befant seg på sitt opprinnelige sted og andre løse deler som er hentet inn til samlingen. Det er ikke gjort noen samlet registrering, dokumentasjon og tilstandsvurdering av dekorene tidligere.

I følge Trebbi er noen av dekorene behandlet tidligere, og det meste av dekorene er blitt fotografert i hans virketid.

Forslag til videre tiltak:

- Avklare om dokumentering og tilstandsvurdering av limfargedekorene er Stiftelsen Bryggen eller Hanseatisk museum sitt ansvar.
- Eventuelt dokumentere og tilstandsvurdere dekorene.
- Ta stilling til om alle limfargedekorene i museets samling skal tas med i et dokumentasjon og tilstandsvurderingsprosjekt, eller om man kun skal befatte seg med de som er *in situ*.
- Ta stilling til om de aktuelle dekorene skal fotograferes på nytt samlet av profesjonell fotograf, eller om den eksisterende fotodokumentasjonen først skal gjennomgås.
- Eventuelt behandle dekorene

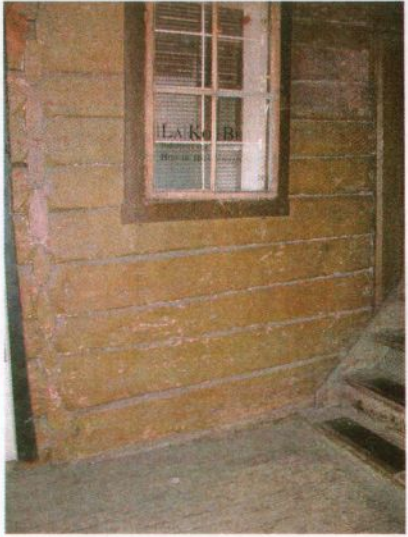
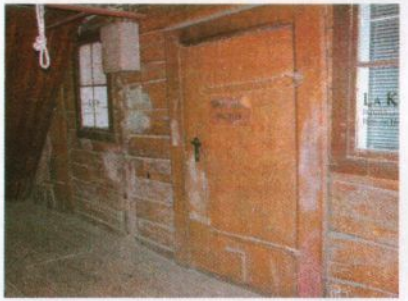
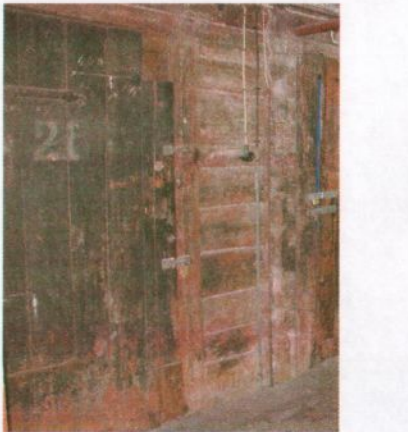
22.12. 2006

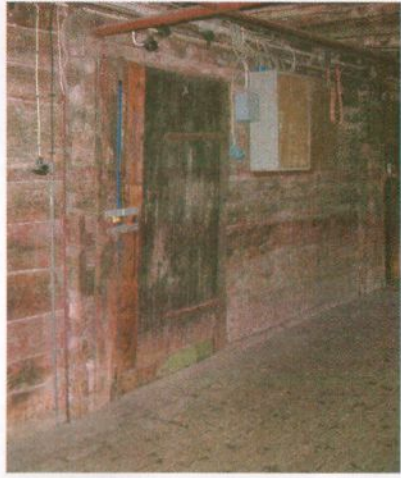
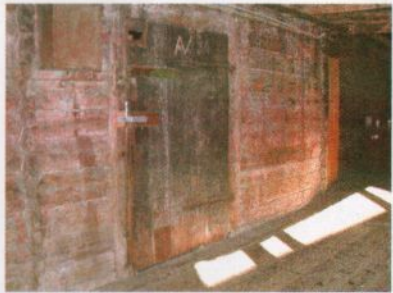
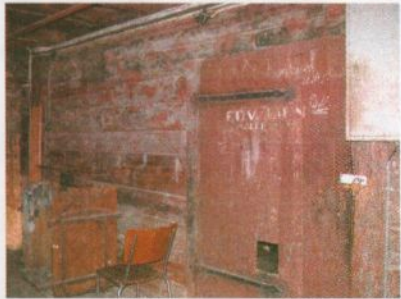
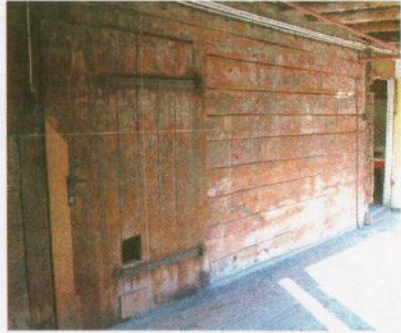
Barbro Wedvik,
 malerikonservator

Vedlegg

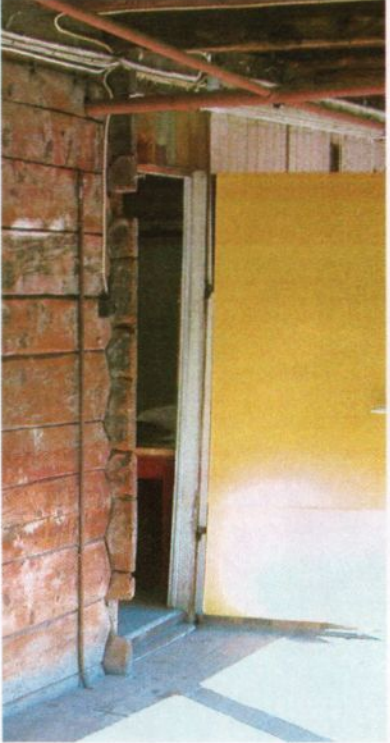
Bellgården, bygning VIB og VIC. Limfargedekor i svalgang, 2. etasje.

Dekoren består av hvit, grå, svart og rød limfarge, med rødt som "bunnfarge". Det er usikkert om den røde malingen faktisk er en bunnfarge eller om den kun er malt inn mellom rankene, slik som beskrevet i svalgangen i Bellgården VIIB og VIIC. Dekoren ser også ut til å kunne ha fellestrekk med dekoren i rommet i Nordre Bredsgården, bygning ID, og på deler av dekoren i svalgangen i Jacobsfjorden VIB og VIC.

Bygning, laftekasse. Fra vest.	Vegg		Dør		Foto
	Beskrivelse	Tilstand	Beskrivelse	Tilstand	
VIB 1 :	Overmalt.	-	Overmalt.	-	
VIB 2	Overmalt	-	Overmalt	-	
VIB 3	Bevart, tydelig ranke i øvre del.	Det er kun pigmenter som har bitt seg fast i treet som er bevart.	Overmalt. Synlige konturer av limfargedekor.	-	

VIC 1	Synlige ranker i øvre del.	Mange senere tilføyelser som sikringsskap og ledninger er festet rett på dekoren.	Overmalt	-	
VIC 2	Godt bevarte ranker fra midten og opp.	Har vært overmalt med hvit og rosa limfarge/ kalkmaling. Ligger rester i meddraget.	Overmalt. Synlige konturer av limfargedekor.	-	
VIC 3	Bevarte ranker fra midten og opp. Godt bevart maling i meddraget.	Det er kun pigmenter som har bitt seg fast i treet som er bevart på flatene. Malingen i meddraget smitter av ved berøring.	Overmalt	-	
VIC 4	Bevarte ranker fra midten og opp. Godt bevart maling i meddraget.	Det er kun pigmenter som har bitt seg fast i treet som er bevart på flatene. Malingen i meddraget smitter av ved berøring.	Synlig dekor		

VIC 5	Maling bevart kun på én stokk i øvre del av lafteveggen. Resten av veggen erstattet av stenderverk.	Det er kun pigmenter som har bitt seg fast i treet som er bevart på flatene.	Synlig dekor		
--------------	---	--	--------------	--	---